

Factsheet 2020-3

Integratie en vertrek van een recent cohort alleenstaande minderjarige vreemdelingen in Nederland (2014-2019)

Auteur:
WODC & CBS¹

Samenvatting

- Tussen 1 januari 2014 en 31 augustus 2019 werden 8.775 eerste asielverzoeken ingediend door alleenstaande minderjarige vreemdelingen (AMV's). In eerste aanleg werd 69% van de aanvragen ingewilligd en 26% afgewezen (de overige 5% zat op de peildatum van 31 december 2019 nog in de procedure of had deze voortijdig stopgezet).
- Van de AMV's met een verblijfsvergunning was 79% man en kwamen de meeste uit Eritrea (50%) en Syrië (38%). Gemiddeld waren de AMV's op het moment van het verkrijgen van de vergunning 15,7 jaar oud.
- In 2019 volgde 56% van de (ex-)AMV's met een vergunning een opleiding; 40% had een baan. Ongeveer een derde van de (ex-)AMV's volgde op dat moment geen onderwijs en had geen werk.
- Meer dan de helft van de afgewezen (ex-)AMV's is met onbekende bestemming vertrokken. Tien procent heeft Nederland aantoonbaar verlaten (hetzij vrijwillig, hetzij gedwongen).
- Onder afgewezen ex-AMV's van 18 jaar of ouder (op 31 december 2019) die werden opgevangen onder het nieuwe opvangmodel, ligt het aandeel dat met onbekende bestemming vertrok hoger, terwijl het aandeel dat op de peildatum rechtmatig in Nederland verbleef lager ligt dan onder de groep die onder het oude model werd opgevangen. Het aandeel vrijwillig vertrek onder het oude en nieuwe opvangmodel is vergelijkbaar.
- De hier gepresenteerde resultaten uit een gezamenlijk onderzoek van WODC en CBS bieden een eerste beschrijving van de groep AMV's die tussen 1 januari 2014 en 31 augustus 2019 asiel aanvroegen in

¹ Aan deze factsheet werkten mee: S.M. Noyon (WODC), Z.C. Driessen (CBS), N.C. Boot (CBS), I. Kulu-Glasgow (WODC) & L.B.C. Verschuren (CBS).

Nederland. In de toekomst kunnen meer diepgaande inzichten verkregen worden, door zowel de populatie als de betrokken databronnen uit te breiden en bijvoorbeeld vergelijkingen te maken met andere relevante groepen zoals leeftijdsgenoten met en zonder (asiel)migratieachtergrond.

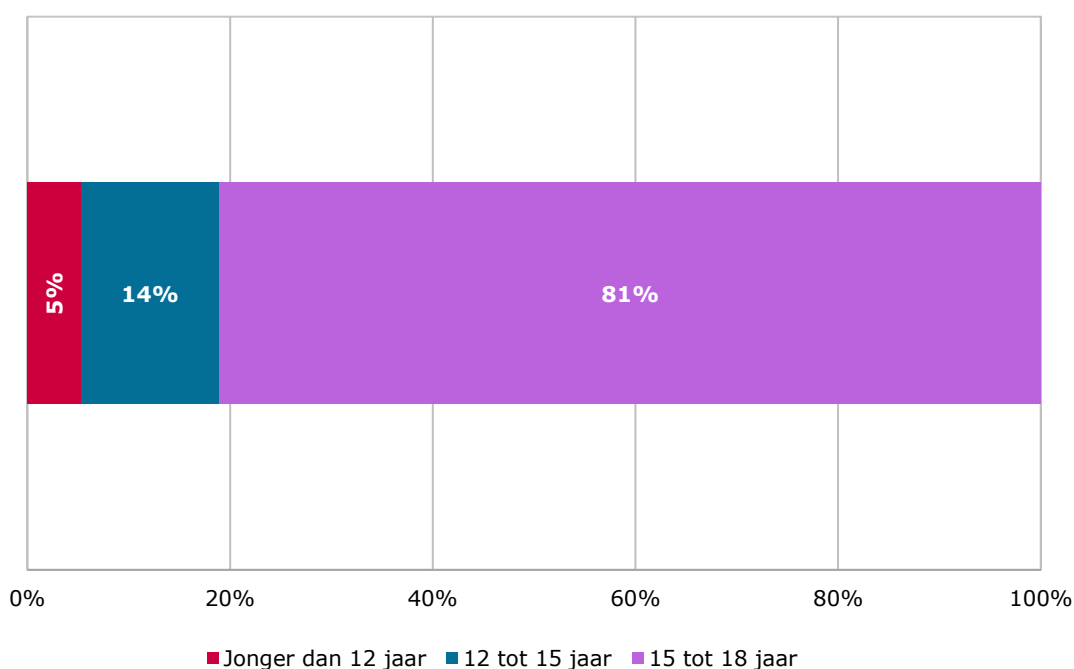
Inleiding

Tussen januari 2014 en eind augustus 2019 werden er 135.345 eerste asielverzoeken gedaan in Nederland (CBS, 2020). Daarvan werden er 8.775 gedaan door minderjarigen die bij aankomst in Nederland niet werden begeleid door een ouder of voogd: zogenoemde alleenstaande minderjarige vreemdelingen (AMV's). De onderhavige factsheet is het resultaat van een samenwerking tussen WODC en CBS en gaat over deze groep.

Het grootste deel van de AMV's die tussen januari 2014 en eind augustus 2019 naar Nederland kwa-

men, waren jongens: 81%. De gemiddelde leeftijd van de jongeren was 15,8 jaar op het moment dat zij hun asielaanvraag indienden; zoals te zien in figuur 1, was het merendeel ouder dan 15. In de periode januari 2014-augustus 2019 waren de meeste AMV's afkomstig uit Eritrea, Syrië, Afghanistan, Irak en Marokko (in die volgorde). Er was daarin wel verschil tussen jaren. Zo waren de vier belangrijkste herkomstlanden in 2014 Eritrea, Syrië, Somalië en Afghanistan en was er toen ook een grote groep staatloze AMV's. Vijf jaar later, in 2019, waren de belangrijkste herkomstlanden Syrië, Marokko, Eritrea, Irak en Algerije.

Figuur 1 Leeftijdverdeling AMV's op het moment van de eerste asielaanvraag

Van de AMV's die tussen 1 januari 2014 en 31 augustus 2019 in Nederland een asielaanvraag indienden, werd deze in eerste aanleg bij 69% ingewilligd en bij 26% afgewezen. Een deel van deze laatste groep kreeg op een later moment alsnog een

vergunning. De overige 5% zat op de peildatum van 31 december 2019 nog in de procedure of had deze voortijdig stopgezet. Van de groep (ex-)AMV's die in deze periode naar Nederland kwamen, had in totaal 68% op of voor hun 18e verjaardag een verblijfsver-

gunning asiel of een reguliere vergunning gekregen (peildatum 31 december 2019²). Zestien procent zat nog in procedure. In veel gevallen betreft dit nog de eerste asielaanvraag; in andere gevallen betreft de lopende procedure een herhaalde asielaanvraag. De onderhavige factsheet betreft zowel (ex-)AMV's van wie de aanvraag is ingewilligd als degenen van wie de aanvraag is afgewezen. Het doel van deze factsheet is om een eerste beeld te geven van hoe deze groep zich ontwikkelt in Nederland en wat er is gebeurd met (ex-)AMV's die geen verblijfsvergunning hebben gekregen. De onderzoeksvragen die centraal staan, zijn:

- Hoe is het gesteld met de huishoudenssituatie en de onderwijs- en arbeidsdeelname van (ex-)AMV's die nog in Nederland zijn?
- Zijn de (ex-)AMV's die sinds 2014 een asielaanvraag hebben ingediend nog in Nederland of zijn ze vertrokken?

Opvang van AMV's in Nederland

Alle AMV's worden bij aankomst in Nederland onder voogdij van Stichting Nidos geplaatst, ongeacht hun leeftijd. In de opvang wordt wel onderscheid gemaakt naar leeftijd. Kinderen jonger dan 15 jaar worden in een Nidos opvanggezin geplaatst; oudere kinderen worden in eerste instantie opgevangen door het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) in zogenoemde procesopvanglocaties voor AMV's (POA's). Jongeren van wie de asielaanvraag is ingewilligd, verhuizen naar een kleinschalige woon-eenheid (KWE) of kleinschalige woongroep (KWG), onder verantwoordelijkheid van Nidos. Jongeren van wie de asielaanvraag is afgewezen, worden opgevangen op een kleinschalige woonvoorziening (KVV) onder verantwoordelijkheid van het COA. In alle gevallen staat kleinschaligheid centraal: een van de aannames achter het opvangmodel is dat kleinschalige opvang in het belang van het kind is, ongeacht de uitkomst van de asielprocedure.³

Een ander belangrijk kenmerk van het opvangmodel is toekomstgerichte begeleiding. Voor jongeren van wie de asielaanvraag is ingewilligd, betekent dit dat zij worden begeleid in hun integratie in Nederland. Jongeren van wie de asielaanvraag is afgewezen, moeten Nederland in principe verlaten en daarom wordt in de toekomstgerichte begeleiding ingezet op terugkeer naar het land van herkomst.

Het hier geschetste opvangmodel is ingevoerd in 2016. De belangrijkste speerpunten van het model zijn het verminderen van het aantal verhuisbewegingen tussen regio's, de kleinschaligheid van de opvang en het onderscheid naar toekomstperspectief (Nijboer & Van Gastel, 2018). In het opvangmodel van voor 2016 moesten AMV's vaak verhuizen tussen opvanglocaties in verschillende regio's, wat een obstakel zou kunnen vormen voor de integratie van degenen die een verblijfsvergunning krijgen. Dit speelt met name als zij op 18-jarige leeftijd gehuisvest worden in een gemeente buiten de regio waar zij als AMV werden opgevangen en zodoende hun netwerk verliezen. Het beperken van verhuisbewegingen tussen regio's in het nieuwe model zou hier een oplossing voor moeten bieden. Waar in het oude model ook grootschalige opvangvormen bestonden, met soms wel 160 plaatsen (ibid.), worden jongeren in het nieuwe model opgevangen in kleinschalige woonvormen. Daarbij worden, in tegenstelling tot de situatie voor 2016, jongeren met en zonder verblijfsvergunning gescheiden opgevangen (*Kamerstukken II 2013/14, 27 062, nr. 95*).

Hoe gaat het met de (ex-)AMV's van wie de asielaanvraag is ingewilligd?

Van de 8.775 AMV's die tussen januari 2014 en eind augustus 2019 een asielverzoek hebben ingediend, kregen er 6.065 een verblijfsvergunning toegekend. Deze groep bestond voor 79% uit jongens en voor 21% uit meisjes. De helft van deze personen was afkomstig uit Eritrea. Daarnaast kwam een groot deel van de AMV's die een verblijfsvergunning kregen uit Syrië (38%). Een aanzienlijk kleiner deel (5%) van de AMV's kwam uit Afghanistan, het derde belangrijkste herkomstland in deze groep. Deze drie landen zijn ook de meest voorkomende herkomstlanden onder AMV's die een asielaanvraag indienden in deze periode. Op het moment van het verkrijgen van de verblijfsvergunning waren AMV's gemiddeld 15,7 jaar oud. Op 1 juli 2019 was de gemiddelde leeftijd van de AMV's met een vergunning 18,7 jaar. In figuur 2 is de leeftijdsverdeling op moment van verkrijgen van de vergunning en op peildatum 1 juli 2019 te zien. Op het moment van het verkrijgen van de vergunning waren de meeste AMV's (79%) tussen de 15 en 18 jaar oud. Ook wat leeftijd betreft lijkt de groep AMV's die een verblijfsvergunning toegekend

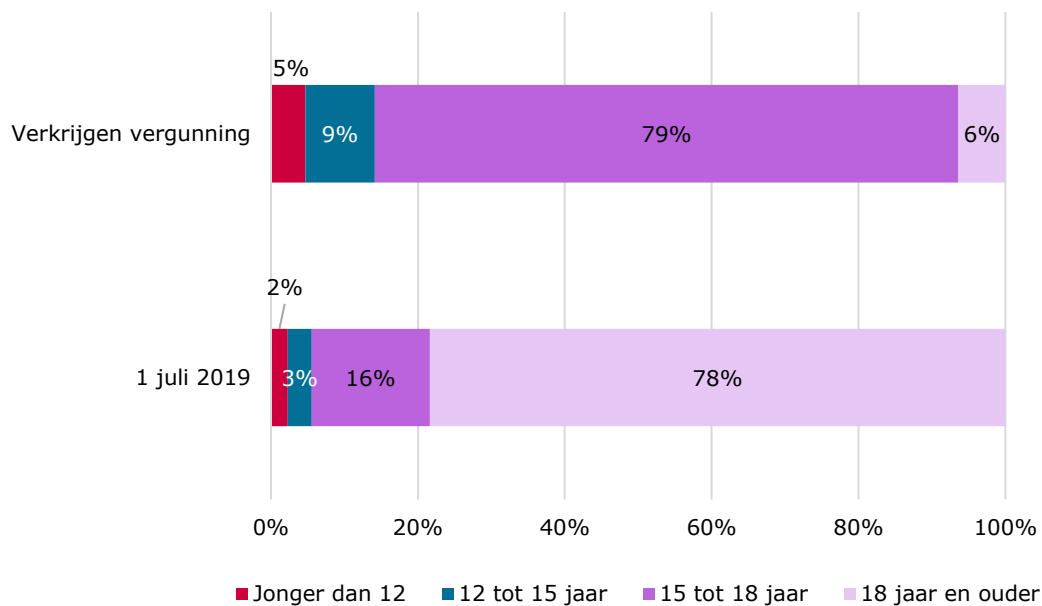
² Zie de methodesectie aan het einde van deze factsheet voor een toelichting op verschillende gebruikte peildata.

³ Voor meer informatie over het opvangmodel voor AMV's zie: www.coa.nl/nl/opvanglocaties/locaties-voor-jongeren

kreeg op de groep die een asielverzoek ingediend heeft. Op peilmoment 1 juli 2019 was het overgrote

deel van de AMV's met een verblijfsvergunning (78%) ouder dan 18 jaar.

Figuur 2 Leefstijfsverdeling AMV's met vergunning

Woonsituatie

Wanneer AMV's met een verblijfsvergunning 18 jaar worden, staan zij niet langer onder voogdij van Nidos. De meeste ex-AMV's (48%) staan een maand na de 18e verjaardag in de Basisregistratie Personen (BRP) als eenpersoonshuishouden geregistreerd. Vooral AMV's die in de laatste maand onder Nidosvoogdij in een KWV woonden, komen vaak zelfstandig te wonen (76% van alle AMV's die uitstromen vanuit dat soort voorzieningen). Ook vanuit een opvanggezin gaat een groot deel van de ex-AMV's (46%) na beëindiging van de voogdij alleen wonen. Daarnaast komt een aanzienlijk deel van de ex-AMV's (22%) in een institutioneel huishouden terecht; dit kan bijvoorbeeld gaan om een COA-opvanglocatie (ze kunnen hier worden opgevangen totdat ze worden gehuisvest in een gemeente), een jeugdzorginstelling of een gezinsvervangend tehuis (voor jongeren met een verstandelijke of geestelijke beperking). Anderen wonen als thuiswonend kind bij hun ouders (16%). Het is aannemelijk dat het hier in

veel gevallen gaat om ouders die in het kader van nareis of gezinshereniging bij hun kinderen in Nederland zijn komen wonen. Ook zou het kunnen gaan om ex-AMV's die bij adoptie- of stiefouders wonen. Ex-AMV's die bij pleegouders wonen, vallen echter niet binnen deze categorie. In de meeste gevallen (88%) woonden deze thuiswonende kinderen tijdens Nidosvoogdij ook al bij ouders, andere familieleden of vrienden.⁴ Er zijn maar weinig ex-AMV's die met een partner en/of kinderen gaan wonen (9%), wat niet zo vreemd is gezien de jonge leeftijd van deze personen. De overige 5% valt in de groep 'overig huishouden'; hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan een kostganger die bij een gezin inwoont, twee broers die samenwonen of een pleegkind.

Onderwijs

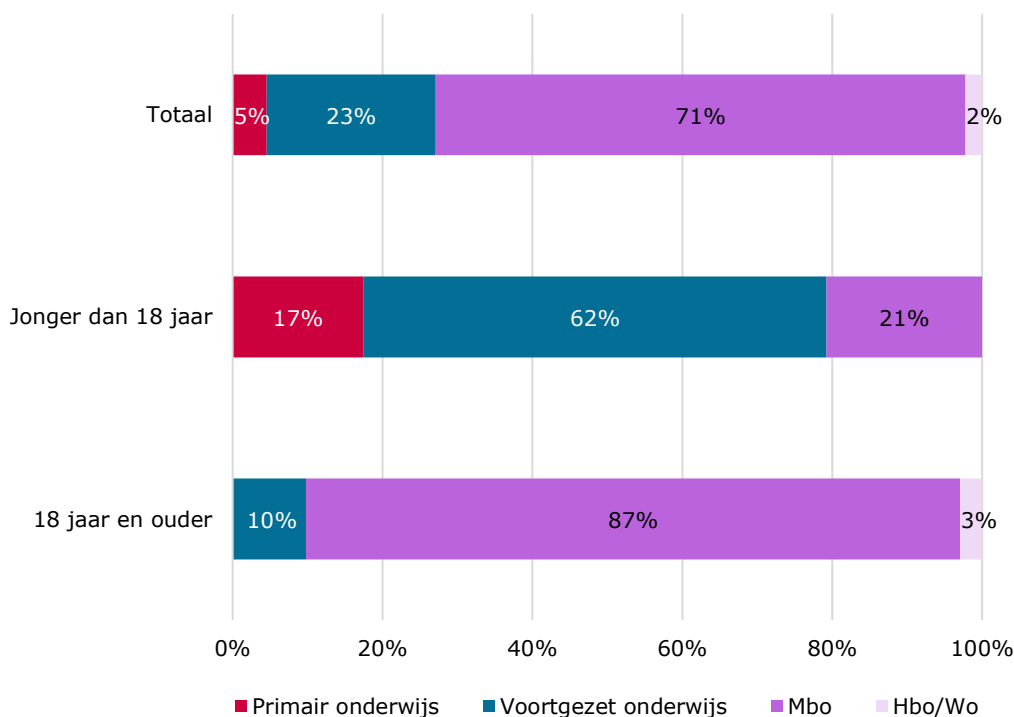
Op peilmoment 1 oktober 2019 volgde 56% van de (ex-)AMV's met een verblijfsvergunning asiel een vorm van onderwijs. Van de AMV's die op dat moment jonger dan 18 waren, volgde 71% onder-

⁴ Wanneer AMV's met hun ouders herenigd worden, blijven zij nog maximaal drie maanden onder voogdij van Nidos voordat de ouders het gezag terugkrijgen (Nijboer & Van Gastel, 2018).

wijs.⁵ Van de ex-AMV's die niet meer de leerplichtige leeftijd hadden, volgde 52% onderwijs. In figuur 3 is te zien dat de meesten van de (ex-)AMV's die onderwijs volgden (71%) een mbo-opleiding deden of op het voortgezet onderwijs zaten (23%). Kijken we alleen naar de ex-AMV's ouder dan 18 jaar, dan zien we dat het overgrote deel (87%) een mbo-opleiding volgt. AMV's jonger dan 18 jaar zitten in de meeste gevallen nog op het voortgezet onderwijs (62%). De meesten (71%) van de AMV's die op 1 oktober 2019 op het voortgezet onderwijs zaten, volgden onderwijs in de algemene leerjaren. Het kan hier gaan om de reguliere onderbouw van het voortgezet onderwijs of onderwijs in een internationale schakelklas. AMV's die in een internationale schakelklas hebben gezeten, kunnen, als ze de Nederlandse

taal voldoende beheersen, doorstromen binnen het voortgezet onderwijs of naar het mbo. Schakelklassen worden niet als aparte onderwijsvorm in de hier gebruikte data onderscheiden. Van de (ex-)AMV's die een mbo-opleiding volgden, deed bijna de helft (46%) dit op de eenjarige entreeopleiding van het mbo (mbo-niveau 1). Om met deze opleiding te kunnen starten, is geen Nederlands middelbare-schooldiploma vereist. Iets meer dan 40% van de (ex-)AMV's die een mbo-opleiding volgden, deed dat op mbo-niveau 2. Maar weinig AMV's zaten op 1 oktober 2019 nog op het primair onderwijs (5%) of volgden een opleiding op hbo- of wo-niveau (2%). Van de (ex-)AMV's die onderwijs volgden, had bijna de helft daarnaast ook een baan.

Figuur 3 Onderwijsvolgende AMV's naar onderwijsniveau en leeftijd

Arbeidsmarktdeelname

Op 1 juli 2019 had 40% van de (ex-)AMV's met een verblijfsvergunning een baan. Van deze groep was

9% op dat moment tussen de 15 en 18 jaar oud. De overige 91% was 18 jaar of ouder. De meeste (ex-)AMV's die op dat moment werkten, deden dat in deeltijd (84%) en hadden een contract voor bepaalde

⁵ Niet alle schoolgaande asielzoekers en vergunninghouders kunnen worden teruggevonden in de onderwijsregistratie door verschillen in administratieve wijze. Het is dus mogelijk dat personen die niet teruggevonden worden in de onderwijsregistratie wel onderwijs volgen.

Vooraf bij leerplichtige/kwalificatieplichtige kinderen en jongeren (5 tot en met 17 jaar) is het aannemelijk dat ze onderwijs volgen, ook als ze in de registraties ontbreken.

tijd (90%). Ongeveer 40% van de (ex-)AMV's met een baan werkte in de uitzendbranche. Ook komen banen in de horeca (36%) en de handel (12%) veel voor. Van alle AMV's met een deeltijdbaan volgde 65% tegelijkertijd ook een opleiding. Onder AMV's met een voltijdbaan is dit percentage 36%. De meeste werkende (ex-)AMV's die naast hun baan een opleiding volgden, volgden een mbo-opleiding (76%). Daarnaast volgde 23% van deze groep naast hun werk voortgezet onderwijs. Ongeveer een derde van de (ex-)AMV's volgde geen opleiding en had geen baan. Qua nationaliteit en leeftijd verschilt deze groep niet veel van de totale groep AMV's met een vergunning. De meesten van hen komen uit Eritrea (51%) en Syrië (37%) en 81% is ouder dan 18 jaar.

Zijn de (ex-)AMV's die sinds 2014 een asielaanvraag hebben ingediend nog in Nederland of zijn ze vertrokken?

Van de jongeren van wie de asielaanvraag in eerste aanleg was afgewezen, had 69% geen rechtmatig verblijf in Nederland op 18-jarige leeftijd (of op de

peildatum van 31 december 2019 voor degenen die op dat moment nog geen 18 waren). Ongeveer een derde van de afgewezen jongeren zat nog in procedure. Zoals hierboven uitgelegd, kan dit zowel gaan om de eerste als om een herhaalde asielaanvraag. Een minderheid van 8% van de jongeren van wie de asielaanvraag in eerste aanleg was afgewezen, verbleef op 18-jarige leeftijd (of op 31 december 2019 als zij toen nog geen 18 waren) rechtmatig in Nederland op basis van een verblijfsvergunning asiël, een reguliere vergunning of als EU-burger. AMV's van wie de asielaanvraag is afgewezen, moeten Nederland in principe verlaten. Indien er geen adequate opvang beschikbaar is in het land van herkomst (zie Kulu-Glasgow et al., 2020), hebben zij tot hun 18e verjaardag recht op opvang in Nederland. In alle gevallen worden afgewezen jongeren na een negatieve beschikking door de IND doorverwezen naar de Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V). Deze dienst verzorgt, in samenspraak met de jongere in kwestie en zijn/haar jeugdbeschermer, de terugkeer naar het land van herkomst.

De DT&V onderscheidt drie hoofdvormen van vertrek (DT&V, 2020):

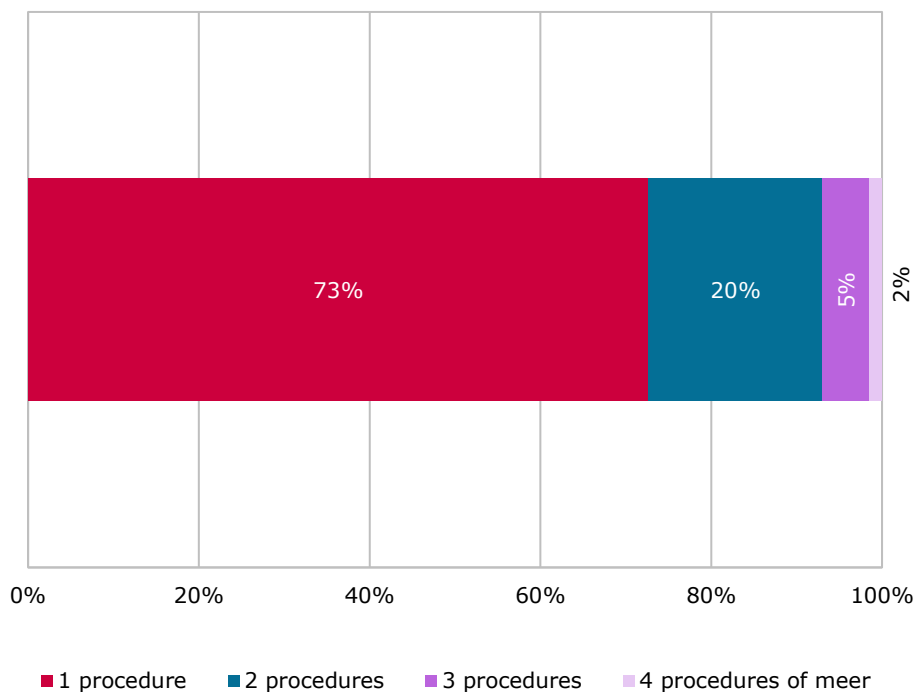
- 1 *Zelfstandig vertrek zonder toezicht*. Het komt vaak voor dat (ex-)AMV's hun opvanglocatie of het adres dat bekend is bij de autoriteiten verlaten zonder bericht waar zij heen gaan. Dit wordt ook wel vertrek met onbekende bestemming (MOB) genoemd. Het is niet met zekerheid te zeggen of deze jongeren uit Nederland vertrokken zijn of dat zij hier in de illegaliteit leven.
- 2 *Zelfstandig vertrek uit Nederland*. In het geval van zelfstandig vertrek onder toezicht is het wel met zekerheid te zeggen dat de (ex-)AMV in kwestie het land heeft verlaten. Dit is bijvoorbeeld het geval als een jongere is teruggekeerd via de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) of andere organisaties die migranten bijstaan bij vertrek uit Nederland. Het gaat hierbij om vrijwillig vertrek.
- 3 *Gedwongen vertrek uit Nederland*. In sommige gevallen worden (ex-)AMV's die zonder verblijfsvergunning in Nederland verblijven in bewaring gesteld en van daaruit teruggestuurd naar het land van herkomst. Ook in deze gevallen is met zekerheid te zeggen dat de persoon in kwestie Nederland heeft verlaten.

Het komt weleens voor dat een (ex-)AMV toch een vergunning krijgt, ook al was de asielaanvraag in eerste instantie afgewezen. Ook kan het voorkomen dat een (ex-)AMV EU-burger blijkt te zijn en dus het recht heeft om in Nederland te verblijven. In zulke gevallen is vertrek uit Nederland niet nodig en wordt de lopende vertrekprocedure bij DT&V stopgezet. In figuur 5 en 6 zijn dit soort gevallen zichtbaar onder de noemer *rechtmatig verblijf*. Andere redenen om een terugkeerprocedure stop te zetten, zijn bijvoorbeeld als de jongere een nieuwe aanvraag indient, als er een uitleveringsverzoek wordt gedaan door een ander land, of als de jongere in kwestie overlijdt. Soortgelijke gevallen staan in figuur 5 en 6 als *overige uitstroom*. In het geval dat er nog geen uitslag bekend is van de vertrekprocedure bij DT&V wordt dit in de figuren weergegeven als *lopende procedure bij DT&V*.

Van de 2.260 AMV's die in de periode januari 2014 - augustus 2019 een asielaanvraag hebben ingediend en in eerste aanleg zijn afgewezen, hebben er 1.595 een terugkeerprocedure (gehad) bij DT&V (peildatum 31 december 2019). Het feit dat niet alle afgewezen jongeren bekend zijn bij DT&V komt mogelijk doordat een deel van de AMV's al met onbekende bestemming vertrekt voordat de IND een beslissing heeft genomen over hun eerste asielaanvraag (Ana-

lyse Proeftuin Migratieketen, 2020). Deze jongeren zijn niet bekend bij DT&V en zijn dus niet meegenomen in de hier gepresenteerde cijfers. In sommige gevallen zijn er meerdere vertrekprocedures bekend bij DT&V, bijvoorbeeld als een jongere uitgezet of verdwenen is en vervolgens weer terugkomt en opnieuw in het AMV-opvangsysteem terechtkomt. Dit is echter het geval voor een minderheid van de jongeren, zoals te zien in figuur 4.

Figuur 4 Aantal procedures bij DT&V voor (ex-)AMV's die in eerste aanleg zijn afgewezen

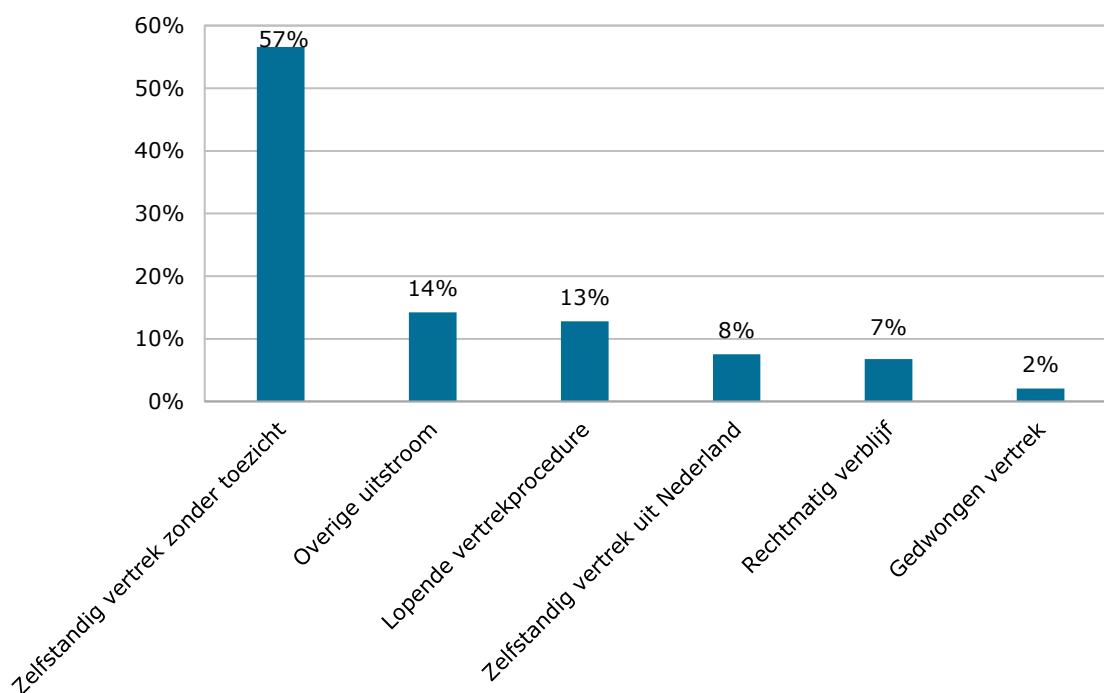

Figuur 5 laat de uitkomst van de laatst bekende procedure bij DT&V (tot de peildatum van 31 december 2019) zien voor (ex-)AMV's die in eerste aanleg zijn afgewezen. Zoals uitgebreider beschreven in de methoden, zijn de gegevens van deze 1.595 jongeren gecombineerd met data van het COA en de IND om zo een beter beeld te krijgen van wat er is gebeurd met jongeren die in eerste aanleg zijn afgewezen. De gepresenteerde gegevens hebben betrekking op in totaal 2.130 jongeren.

De figuur geeft weer dat meer dan de helft van de afgewezen (ex-)AMV's zelfstandig is vertrokken zonder toezicht (zie kader: dit betreft vertrek met

onbekende bestemming).⁶ Van de afgewezen jongeren heeft 10% Nederland aantoonbaar verlaten, hetzij vrijwillig (categorie 'zelfstandig vertrek uit Nederland'), hetzij gedwongen. In 13% van de gevallen loopt de terugkeerprocedure bij DT&V nog; de meerderheid van deze groep is nog minderjarig en heeft dus nog recht op opvang zolang er geen adequate opvang in het land van herkomst is. Een minderheid van 7% had op de peildatum van 31 december 2019 het recht om in Nederland te verblijven omdat zij op een later moment alsnog een verblijfsvergunning hadden gekregen of EU-burger bleken te zijn.

Figuur 5 Resultaat laatst bekende terugkeerprocedure bij DT&V, gecombineerd met COA- en IND-data, voor (ex-)AMV's van wie de asielaanvraag in eerste aanleg is afgewezen

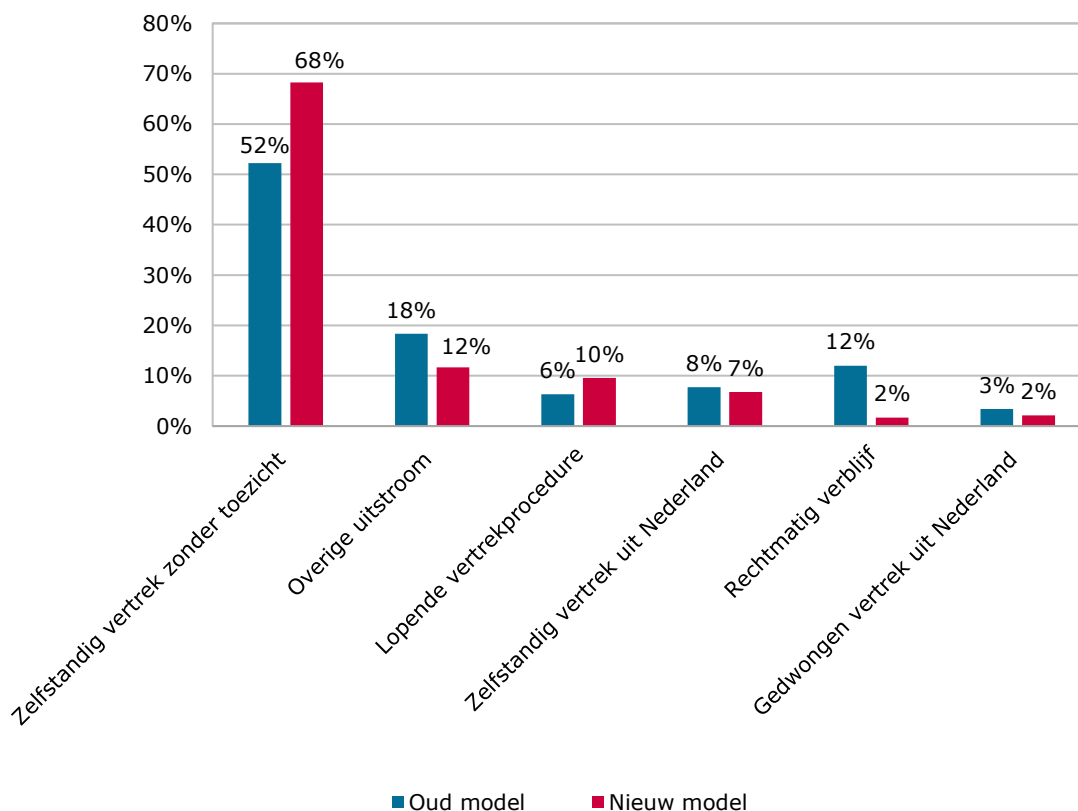
⁶ De hier gerapporteerde resultaten wijken af van die van een eerdere rapportage over vertrek met onbekende bestemming onder AMV's (Analyse Proeftuin Migratieketen, 2020) vanwege een afwijkende onderzoeksperiode (2015-2018 vs. 2014-augustus 2019) en verschillende definities van de populatie. Het huidige onderzoek ging uit van personen die bij hun eerste asielaanvraag bij de IND waren geregistreerd als AMV en die ook na leeftijdsonderzoek als minderjarig waren

geregistreerd (zie ook methoden). In de vertrekanalyses werden alleen (ex-)AMV's betrokken die een afwijzing in eerste aanleg hadden gehad. Het onderzoek van de Analyse Proeftuin Migratieketen (2020) ging uit van personen die bij het COA waren geregistreerd als AMV en liet de uitkomsten van de asielprocedure of leeftijdsonderzoek buiten beschouwing.

Figuur 6 geeft weer hoe vaak de verschillende vormen van vertrek voorkwamen onder jongeren die in het oude en nieuwe model zijn opgevangen. Om de twee groepen beter vergelijkbaar te maken, wordt hierbij alleen gekeken naar jongeren die op de peil-

datum van 31 december 2019 al 18 jaar of ouder waren. Dit was een groep van 1.565 ex-AMV's, waarvan iets meer dan de helft (54%) onder het oude model viel.

Figuur 6 Vertrek bij de DT&V (gecombineerd met COA- en IND-data) voor en na de invoering van het nieuwe opvangmodel voor ex-AMV's van wie de asielaanvraag in eerste aanleg is afgewezen en die op 31 december 2019 18 jaar of ouder waren

Als we de aandelen zelfstandig vertrek uit Nederland (zie kader: dit betreft vrijwillig aantoonbaar vertrek) in het oude en nieuwe model vergelijken, valt op dat deze elkaar (met respectievelijk 8% en 7%) niet veel ontlopen. Zelfstandig vertrek zonder toezicht lijkt daarentegen vaker voor te komen onder jongeren die in het nieuwe model zijn opgevangen (68%) dan onder degenen die onder het oude model vielen (52%).

Het aandeel afgewezen ex-AMV's dat op een later moment alsnog een verblijfsvergunning kreeg of EU-burger bleek te zijn, is hoger onder degenen die in het oude model zijn opgevangen (categorie rechtmatig verblijf in de grafiek; 12% vs. 2%), terwijl er onder degenen die in het nieuwe model zijn opgevangen juist wat meer jongeren zijn van wie de vertrekprocedure nog loopt (6% vs. 10%). Dit heeft

waarschijnlijk te maken met een tijdseffect: omdat de vertrekprocedures in het nieuwe model recenter zijn, is de kans groter dat deze nog niet zijn afgerond. Dit biedt ook een mogelijke verklaring voor het verschil in rechtmatig verblijf: omdat degenen die in het oude model zijn opgevangen al langer in Nederland verblijven, is de kans groter dat zij een herhaalde procedure (succesvol) hebben afgerond. Een eerste vergelijking van de meest voorkomende nationaliteiten onder afgewezen jongeren die respectievelijk onder het oude en nieuwe model werden opgevangen, suggereert dat nationaliteit geen verklaring biedt voor dit verschil.

Het is belangrijk om te benadrukken dat deze vergelijking uitsluitend illustratief is. Voor een systematische evaluatie van de invloed van het nieuwe opvangmodel op verschillende vormen van vertrek

is het belangrijk om ook factoren als inwilligingspercentage per nationaliteit, duur van de asielprocedure, opvangvorm, enzovoorts te betrekken in de analyse.

Methoden

Onderzoeksopzet

Op aanvraag van de ministeries van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW), Justitie en Veiligheid (JenV), Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) volgt het CBS sinds 2017 alle asielzoekers die in de periode januari 2014 tot juli 2019 bij het COA in een opvanglocatie zijn ingestroomd en de statushouders die in die periode een verblijfsvergunning hebben ontvangen, inclusief hun nareizigers en gezinsherenigers, in het cohortonderzoek asielzoekers en statushouders. Dit cohortonderzoek wordt uitgevoerd op basis van een uitgebreid microdatabestand met daarin maandelijkse gegevens over alle asielzoekers en statushouders. Deze dataset is samengesteld op basis van data van verschillende instanties, waaronder het COA, de IND en de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) en door deze data te koppelen aan andere registerinformatie uit het Stelsel van Sociaal Statistische Bestanden. Tot nog toe was het op basis van deze gegevens niet mogelijk om de gehele groep (ex-)AMV's in dit cohort te onderscheiden en gerichte analyses te doen naar hun welzijn, integratie en (voor degenen die geen verblijfsvergunning hebben gekregen) vertrek. Het onderhavige onderzoek had als doel hier een eerste aanzet toe te doen door bestaande data te koppelen aan gegevens uit andere bronnen.

De hier gepresenteerde resultaten laten zien dat het mogelijk is een indruk te krijgen van verschillende relevante uitkomsten voor (ex-)AMV's op basis van de beschikbare data. Er zijn echter ook enkele beperkingen. De gebruikte data is verzameld met het oog op praktisch gebruik en monitoring door de betrokken organisaties, en niet met het oog op onderzoeksdoeleinden, wat maakt dat de structuur van de data soms een obstakel vormt voor het uitvoeren van wetenschappelijke analyses. Dit speelde bijvoorbeeld bij de vragen over het verband tussen opvangvorm en verschillende uitkomsten. Hiervoor is gekeken naar de laatste bij Nidos bekende opvangvorm, maar omdat deze in veel gevallen was geregistreerd als 'MOB', kon voor deze (ex-)AMV's niet achterhaald worden in welke opvangvorm zij voorafgaand aan hun vertrek hadden verbleven. Dit heeft mede te maken met de door de onderzoekers gemaakte

keuzes bij het maken van een overzichtelijk onderzoeksbestand. Voor een eventueel vervolgonderzoek zou dit soort informatie mogelijk wel uit de onderliggende dataset van Nidos gehaald kunnen worden. Daarnaast was aanvankelijk het idee om een vergelijking te maken tussen vertrek van (ex-)AMV's met en zonder verblijfsvergunning. Omdat (ex-)AMV's van wie de asielaanvraag is ingewilligd niet bij de DT&V bekend zijn, was het streven om vertrekcijfers voor deze groep te baseren op inschrijvingsgegevens uit de Basisregistratie Personen (BRP). Vanwege een groot aantal missende burgerservicenummers was deze vergelijking echter niet mogelijk.

Onderzoekspopulatie

Voor de analyses is gebruik gemaakt van data uit verschillende bronnen. De onderzoekspopulatie betreft personen die in de periode 1 januari 2014 - 31 augustus 2019 een eerste asielaanvraag indienen die bij de IND werd geregistreerd met de werksoort 'AMV'. Op basis van versleutelde vreemdelingennummers zijn vervolgens relevante data van Nidos, het COA, de DT&V en het microdatabestand van het CBS over asielzoekers en statushouders gekoppeld. Omdat de eerste asielaanvraag slechts het begin van opvang en begeleiding in Nederland betekent, is voor de andere bronnen uitgegaan van een periode tot en met 31 december 2019. Voor de informatie over onderwijs en werk is er naar het meest recente peilmoment in het microdatabestand gekeken. Voor onderwijs is dit 1 oktober 2019 en voor werk 1 juli 2019.

Bij het koppelen van de data bleek dat sommige personen voorkwamen in een van de andere databestanden maar niet in het IND-bestand. Dit zijn bijvoorbeeld jongeren die wel onder voogdij van Nidos vielen maar geen asielaanvraag hadden gedaan in Nederland of jongeren die bekend waren bij de DT&V maar een asielaanvraag hadden ingediend op een moment dat buiten onze onderzoeksperiode viel. Omdat het IND-bestand leidend is voor de selectie van onze onderzoekspopulatie, zijn deze personen buiten beschouwing gelaten in de analyses. In sommige gevallen konden (ex-)AMV's met een vergunning uit het IND-bestand niet aan het microdatabestand van het CBS gekoppeld worden. In nagenoeg alle gevallen gaat het om (ex-)AMV's die hun vergunning na 1 juli 2019 hadden verkregen. In het microdatabestand van het CBS is informatie te vinden over de statushouders die in de periode januari 2014 tot juli 2019 een vergunning kregen.

Gezien de definitie van AMV's als minderjarigen zijn personen van wie op een later moment werd vastgesteld dat zij ouder waren dan 18 op het moment van de eerste asielaanvraag (zie variabelen) uit de data verwijderd. Dit betrof 660 gevallen.

Variabelen

Op verschillende punten in de analyses is gebruikgemaakt van de geboortedatum van AMV's (bijvoorbeeld voor het berekenen van de leeftijd op de datum van aanvraag, datum waarop de AMV 18 werd, etc.). In sommige gevallen zijn er wat deze informatie betreft verschillen tussen de gegevens zoals bekend bij Nidos en zoals geregistreerd bij de IND. Dit omdat de IND geboortedata in de regel aanpast als uit een leeftijdsschouw is gebleken dat een jongere ouder (of soms jonger) is dan opgegeven, terwijl Nidos dit alleen doet na een rechterlijke uitspraak. In alle gevallen is in de analyses uitgegaan van de geboortedatum zoals geregistreerd door de IND.

Het opvangmodel voor AMV's werd in zijn huidige vorm ingevoerd in januari 2016. Omdat de implementatie van het model enige tijd in beslag nam, is er bij de vergelijkingen van vertrek tussen het oude en nieuwe model van uitgegaan dat de wijzigingen op 1 juli 2016 overal waren doorgevoerd (Nijboer & Van Gastel, 2018). (Ex-)AMV's die een beslissing op hun aanvraag hadden ontvangen na 1 juli 2016, zijn ingedeeld in de groep 'nieuw model' en degenen die voor die datum een beslissing hadden ontvangen zijn ingedeeld in de groep 'oud model'. Gezien het feit dat AMV's (bij gebrek aan adequate opvang in het land van herkomst) tot hun 18e recht hebben op opvang in Nederland, is het niet ondenkbaar dat een deel van de (ex-)AMV's die is ingedeeld onder het oude model, ook ervaring heeft met het nieuwe opvangmodel. Dit kan bijvoorbeeld als zij voor 1 juli 2016 een beslissing hebben gehad, maar ook na die tijd nog in de opvang verbleven.

Voor de variabele over het type verblijf tijdens voogdij van Nidos zijn de verschillende categorieën waaruit bleek dat de AMV bij familie of vrienden verbleef samengevoegd. Ook zijn de categorieën 'Nidos KWE' en 'Nidos KWG' samengenomen en zijn 'Centrale opvang' en 'KWV (centrale opvang)' samengevoegd. Tot slot zijn de categorieën 'Beschermd opvang', 'Elders', 'Instelling', 'Jeugdzorg', 'Overig' en 'Zelfstandig' samengevoegd in de categorie 'Overig'. De categorieën 'Opvanggezin', 'POL' en 'MOB' zijn hetzelfde gebleven.

Voor de analyses over verblijfsstatus op 18-jarige leeftijd zijn categorieën van de variabele 'verblijfsrecht op de dag dat men 18 is geworden op basis van verblijfstitel' (aangeleverd door de IND) opnieuw ingedeeld. De categorieën 'asiel', 'gemeenschaps-onderdaan' en 'regulier' zijn gecodeerd als 'rechtmatig verblijf'. De categorieën 'geen rechtmatig verblijf' en 'geen vergunning, in afwachting van Dublin' zijn gecodeerd als 'geen rechtmatig verblijf'. De categorie 'in procedure' bleef 'in procedure' en de categorieën 'overig' en 'onbekend' zijn gecodeerd als missend.

Voor de analyses over vertrek is gebruikgemaakt van data van de DT&V. De standaard categorieën beschreven in box 1 zijn gebruikt, met het verschil dat jongeren die EU-burger bleken te zijn, zijn ingedeeld onder de noemer 'rechtmatig verblijf' in plaats van in de categorie 'overig'. Ook alle vormen van vergunningverlening zoals bekend bij de DT&V zijn toegevoegd aan de categorie 'rechtmatig verblijf'. Voor afgewezen (ex-)AMV's die niet bekend waren bij de DT&V is de informatie van de DT&V aangevuld met gegevens van het COA over vertrek uit de opvang. Afgewezen (ex-)AMV's die zelfstandig waren teruggekeerd of met onbekende bestemming uit de opvang waren vertrokken, zijn respectievelijk toegevoegd aan de categorieën 'zelfstandig vertrek' en 'zelfstandig vertrek zonder toezicht'. Daarnaast is deze variabele aangevuld met informatie van de IND over verblijfsrecht op 18-jarige leeftijd. Ex-AMV's van wie de asielaanvraag in eerste instantie was afgewezen maar die op 18-jarige leeftijd rechtmatig in Nederland verbleven op basis van een verblijfsvergunning asiel of regulier, zijn toegevoegd aan de categorie 'rechtmatig verblijf'.

Literatuur

- Analyse Proeftuin Migratieketen (2020). *APM Analyse: Alleenstaande minderjarige vreemdelingen die met onbekende bestemming vertrekken*. Den Haag: Ministerie van Justitie en Veiligheid.
- CBS (Centraal Bureau voor de Statistiek) (2020). *Asielverzoeken en nareizigers: Nationaliteit, geslacht en leeftijd*. Laatst geraadpleegd op 17 april 2020: <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83102ned/table?dl=37182>
- DT&V (Dienst Terugkeer & Vertrek) (2020). *Vertrekcijfers*. Laatst geraadpleegd op 1 mei 2020: www.dienstterugkeerenvertrek.nl/Media-theek/Vertrekcijfers/index.aspx
- Kulu-Glasgow, I., Meer, M. van der, Noyon, S.M. et al. (2020). *Toekomstgerichte begeleiding en*

terugkeer van afgewezen alleenstaande minderjarige vreemdelingen: Knelpunten en mogelijke oplossingen. Den Haag: WODC. Factsheet 2020-2.

Nijboer, I., & Gastel, M. van (2018). *Evaluatie opvangmodel Alleenstaande Minderjarige Vreemdelingen.* Den Haag: ABDTOPConsult.

Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum

Deze reeks omvat korte verslagen van onderzoek dat door of in opdracht van het WODC is verricht. Opname in de reeks betekent niet dat de inhoud het standpunt van de Minister van Justitie en Veiligheid weergeeft. Alle rapporten van het WODC zijn gratis te downloaden van www.wodc.nl.

Dit factsheet is ook te downloaden van www.cbs.nl.